

gladovnjaku Jaskertu. Drugokrat bodem Vam povedke o Vehtri Babi poslal, ktero tudi na Kranjskem poznate.
Fr. Pohorski.

Dopisi.

Iz Gradca 6. marca. J. K. Ko so žlahnoserčni domorodniki po „Novicah“ pretekle leta svoje hrepenjenje za slovenskimi igrokazi razodevali, smo polni enakih želj dela se prijeli, in smo več igrokazov unanjih narodov za slovensko gledališče pripravili. Mesca novembra lanskega leta smo bili v „Novicah“ obljubili, da bomo za letos vsaki mesec po en igrokaz na svitlo spravili, berž ko bomo najmanj 300 naročnikov zagotovljenih imeli. Razposlali smo bili v ta namen svojim prijateljem in znancom po Slovenii 30 naročilnih listov, od katerih smo jih samo 4 nazaj dobili, in sicer četrtega še le 13. februarja. Akoravno nam do 300 naročnikov še dokaj podpisov manjka, smo vendar prvo igro že v natis dali, in vsi p. n. gg. naročniki bojo naročene iztise do konca t. m. gotovo v rokah imeli. Ako se bomo s svojim prvim igrokazom prikupili, bojo drugi kmalo za njim sledili. — V kipečem preobilji slovanskega duha so nas nekteri prijatli opomnili, naj bi posebno igrokaze naših ostalih sorodnikov za Slovence posnemali. Takih misli smo tudi mi nekda bili, pa med českimi, poljskimi in ruskimi igrokazi nismo mogli do zdaj nobenega zaslediti, v katerem bi kaj slovanskega življenja izraženo bilo. Zatoraj bi nam gg. domorodniki posebno vstregli, ako bi nam takih igrokazov ovadili, brez razločka narodnosti, kateri bi se za Slovence lahko porabiti dali. Naj bo to našim spoštovanim prijateljem na njih prijazno prašanje tolaživen odgovor.

Na Reki. J. T. *) Pri nas na Reki nič posebnega novega ni; mislili smo, da bo saj horvaška normalna šola že letos za nas vesela novica, pa magistrat se ustavlja, boječi se, da „porta orientale“ se preveč slavjanstvu ne odpre, ker ga je po njegovi misli že tako preveč. Jez letos vsako nedeljo Vodnika razlagam, se vé da po slovenski, s poslušavci sem zadovoljen, tudi jih je precej; družega pol leta bom pa Prešerna začel, če bo količkaj mogoče, dvakrat na teden. Med učenci imamo čedalje več Slovencev, prav bistre glavice so večidel; učiti se morajo tudi horvaški, le kar jih v sedmo in osmo šolo pride, so tega prosti, toda slovenski se vsakako dalje učiti morajo; tega nobenega ne osvobodimo; pišejo naloge, da jih je veselje prebirati. Kaj bi se dalo še le v Ljubljani storiti, ko bi — — ? Rečani so pa čudni ljudje, po vsi sili hočejo Lahi biti, ali z vsem tem je farna cerkev tako horvaška, da niso samo pridige le domače, ampak tudi maša horvaška. Tiskar Ercole Rezza, čeravno sam Talijan, se vendar reškemu laštvu posmehuje; pravi, ko bi dosti kapitala imel, da bi le horvaške bukve tiskal; iz vseh krajev ljudje po njih poprašujejo, živ dokaz, da se tudi tukaj narodnost zbuja; zadnje leta je res Rezza že več horvaških bukev natisnil, tudi „Neven“ je pri njem izhajal. Na mestni laški normalni šoli pa se le besedica slovanski ne uči, še le na realni šoli imajo tudi horvaški jezik; bolj domača je farna šola; kar se pa okolice tiče, so se zadnjih 10 let po vseh večjih vaseh šole ustanovile; uči se zgolj horvaški, laški le deklinacije in konjugacije; ne vem čemu. Tudi nemščina je nekak priporočana — toraj trije jeziki ob enem!! Se vé, da se tudi nji le pro forma kaka minuta daruje, da se na vse strani volja spolni! Dozdaj te napake še ne delajo dosti kvara, ker so le, kakor sem rekel, forma — domača reč vsakako napreduje. Tudi po otokih so povsod domače šole se začele. Tam jih je bilo najbolj treba; popred je tam le laščina kraljevala. Velike zasluge ima za otoke šolski ogleda Volanić; če bi njega ne bilo, Bog vé, če bi še zdaj toskanske vijole

ne cvetele. Posebno marljivi za narodno učenje so mladi duhovni. Tudi po Istri je povsod napredek viditi, zlasti pa slovenski duhovni domači jezik branijo, in kar se dá, nadležno laščino odganjajo. Z nadušenjem so Istrani sl. škofa Dobrila sprejeli; z njegovim nastopom so prav za prav še le overe narodnega izobraževanja odpadle; laški škofje so podperali le laščino, in kakor škof, tudi fajmoštri in kaplani, zamere se boječi. Zdaj tega strahu ni, zato gré vse na bolje. Talijanstvo je dosti dolgo v Istri gospodarilo, pa s kakim dobičkom? Dežela je tako zaostala v vseh rečeh, kakor menda nobena druga v celem cesarstvu. — Tukaj po Reki se klati nekdo, ki išče Kranjcev, da bi jih v laplatske države v Ameriko za koloniste peljal. Pripoveduje jim, da bodo tam tako rekoč brez dela živeli; cukar, kafe, vino etc. raste tam samo etc.! Nekaj jih je že res preslepil. Tudi lani smo vidili tū nekega tacega kupca s človeškim mesom; bil je Dolenc. Tudi on jih je nekaj dobil, in mi je sam pravil, da jih misli vsih skupaj najmanj 4000 samih Kranjcev v Ameriko peljati. V ti reči je treba svariti! — Z Bogom.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Nismo se zmotili, da smo zadnjič tisto lučico miru, ki jo je unidan tolaživno pisanje francozkega vradnega časnika „Moniteura“ svetu pokazalo, le zapeljivo vešo imenovali. Od kakega gotovega znamenja za mir ni duha ne sluha, marveč sardinska armada se čedalje bolj pomnožuje in vojskine priprave na Francozskem tudi niso nehale; Sardinci že tako zlo memrajo, da cesar Napoleon prepočasi mota vojskino štrebo, da je minister Cavour unidan po časniku „Gazzetta del Popolo“ Lahom vseh dežel oklicati dal, „naj le še par mescov poterpijo“; pa tudi Lahi, ki v Parizu živijo, so že tako na škerpečh, da so te dni nektare zaperli, ker so prehudo zabavljali, da vse je polževo počasno. Iz vsega tega se vidi, kako silno so strune na Sardinskem in Francozkem že napete. Pa zakaj že niso začeli vojske? Za to, ker od ene strani še niso dosti pripravljeni za-njo; od druge pa za to, ker si cesar Napoleon na vso moč prizadeva, od angležke in pruske vlade obljubo doseči, da bi se ne vtikale v vojsko na Laškem. In res mu to prizadevanje, kakor se danes kaže, ni popolnoma spodletelo. Napoleon zagotavlja Nemčijo in Angleže svoje preserčne ljubezni in da ga nikoli ni misel obhajala, da bi hotel Nemčiji kaj žalega storiti; vès razpor zadeva le avstrijsko vlado in laško deželo; francozka vlada terja, da avstrijska armada zapusti papeževe dežele in da se razveže tista posebna zveza, v kateri avstrijska vlada stoji z nekterimi vladami srednjega Laškega kakor s toskansko modeneško itd. Napoleon s Sardinci vred obdolžuje avstrijsko vlado, da je ona kriva, da se v teh deželah ni že ustanovilo svobodnejše vladarstvo in da tako zatirovanje svobodnega življenja dela Lahe nezadovoljne in nepokojne. Da vse to je le pretveza, s katero se le iše prepir in začetek vojske, je očitno kot beli dan; zakaj, če ima francozka vlada toliko svobode na prodaj, da barantuje ž njo po ptujih deželah, naj bi je saj nekoliko prodala doma na Francozkem, kjer je nek ni skor več dobiti kot tičjega mleka. Vendar kdor prepira iše, ga stakne. Avstrijska vlada ima po dednih in rodovinskih pravicah do Toskane in Modene toliko oblasti, da je zveza, ktero ima naša vlada s tema državama: jima na pomoč priti v nemirnih časih, popolnoma upravičena, in da avstrijska vlada, kakor je dunajski vradni časnik „Wiener Ztg.“ 3 dni po tistem že večkrat omenjenem „Moniteurjevem“ pismu pisal, nikakor ne bo dala tistih pravic na Laškem iz rok. Okoli tega se suče sedaj večidel laški klopčič. To pa je tudi vzrok, da, ko bi trenil, je na Pruskem in vsem severnem Nemškem začel vès drug

*) Dragi Vaš dopis smo prejeli še le pretečeni teden; lepo prosimo večkrat kaj. Vred.